

Remissvar på LundaEko Kommunstyrelsens miljö- och hälsoutskott (2020-09-08 KS Mhu §39)

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att utbildningsnämnden beslutar

att anta tjänsteskrivelsen som svar på remiss i ärendet Lunds kommuns program för ekologiskt hållbar utveckling 2021-2030

Sammanfattning

Kommunstyrelsens miljö- och hälsoutskott beslutade vid sitt sammanträde den 8 september att skicka ut ett förslag på reviderat program för ekologisk hållbar utveckling, LundaEko 2021–2030, på remiss till samtliga nämnder, kommunala bolag samt andra intressenter för kännedom och synpunkter. Det nya programmet utgår från FNs 17 globala mål samt de svenska miljökvalitetsmålen och är, tillsammans med Lunds program för social hållbar utveckling, en grundpelare i kommunens hållbarhetsarbete. Programmet tar upp viktiga utmaningar för att vi i Lund ska kunna leva ett gott liv inom planetens gränser.

Utbildningsnämnden ser fram emot att delta i det gemensamma målarbetet och genom åtgärder och aktiviteter bidra till en långsiktigt hållbart utveckling. LundaEko och utbildningsförvaltningens miljöpolicy kompletterar och tydliggör uppdraget kopplat till miljöperspektivet i läroplanen.

De ekonomiska konsekvenserna för utbildningsnämnden är svåra att överblicka.

Underlag för beslutet

- Utbildningsförvaltningens tjänsteskrivelse den 13 oktober 2020 (denna skrivelse).
- Kommunkontorets tjänsteskrivelse den 2 september 2020 Remiss av LundaEko 2021-2030
- Förslag till LundaEko 2021-2030, remissversion

2020-10-13

Diarienummer

UN 2020/0628

- Förslag till indikatorer för LundaEko 2021-2030

Ärendet

Bakgrund

År 2001 genomfördes en kartläggning av miljötillståndet i Lund utifrån nationella miljömål vilket blev inledningen på LundaEko I som var Lunds program för ekologisk hållbar utveckling mellan åren 2006 och 2012. År 2014 antogs ett reviderat miljöprogram, LundaEko II, i Lunds kommunfullmäktige, och det är nu dags för ytterligare en revidering. Kommunstyrelsens miljö- och hälsoutskott beslutade vid sitt sammanträde den 8 september 2020 att skicka ut Lunds program för ekologisk hållbar utveckling, LundaEko 2021–2030, på remiss till samtliga nämnder, kommunala bolag samt andra intressenter för kännedom och synpunkter.

LundaEko är ett kommunövergripande styrdokument för ekologisk hållbar utveckling som svarar på frågan vad som ska uppnås, anger en gemensam riktning för arbetet och lägger fast de långsiktiga prioriteringarna. LundaEko syftar till att skapa ett resurseffektivt samhälle där ekosystemen och dess funktioner långsiktigt bibehålls och planetens gränser inte överskrids. Programmet utgör tillsammans med Lunds program för social hållbarhet kommunens övergripande styrning för hållbar utveckling. Programmen är två av flera verktyg för att förverkliga och konkretisera kommunens vision "Lund skapar framtiden med kunskap, innovation och öppenhet". LundaEko gäller för åren 2021–2030 och ersätter LundaEko II. Programmets måluppfyllnad redovisas i en årlig hållbarhetsredovisning och programmet kommer under perioden att utvärderas och aktualiseras. Indikatorerna i bilaga 1 ligger till grund för uppföljning, utvärdering och aktualisering.

Under framtagandet av det program som nu ligger som förslag har utbildningsförvaltningen haft två deltagare med i syfte att bevaka utbildningsnämndens ansvarsområden och säkerställa att programmet utformas i enlighet med de styrdokument som gäller för utbildningsnämndens verksamheter.

I den nuvarande remissen är förslaget att gå från åtta till sex prioriterade områden. Dessa föreslås vara:

- Konsumtion och produktion
- Miljö och hälsofarliga ämnen
- Klimat och energi
- Boende och närmiljö
- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

2020-10-13

Diarienummer

UN 2020/0628

- Yt- och grundvatten

Inom varje prioriterat område föreslås vidare ett mål. Målet är övergripande och vänder sig till kommunkoncernen samt till alla som bor och verkar i kommunen. I remissen föreslås att utbildningsnämnden står som huvudansvarig, det vill säga har ett övergripande samordningsansvar, tillsammans med tre andra nämnder, för ett delmål. Vidare föreslås att utbildningsnämnden tillsammans med andra nämnder och styrelser i kommunkoncernen, har ett delat ansvar för ytterligare 13 delmål. Ett delansvar innebär att ta fram och genomföra åtgärder inom den egna verksamheten, delta i det kommungemensamma arbetet samt rapportera in resultat/måluppfyllnad.

Utbildningsförvaltningens synpunkter

Målstruktur och uppföljning

Utbildningsförvaltningen ser positivt till det helhetsgrepp som nu tagits kring hållbar utveckling i och med den nya hållbarhetspolicyn och för att LundaEko och Program för sociala hållbarhet nu samspelar i utformning och uppföljning. Den övergripande strukturen i remissversionen av LundaEko är lättöverskådlig och trevlig och introduktionen av varje prioriterat ämne med en beskrivande text gör programmet lättillgängligt och informativt. Målstrukturen kan dock i vissa avseenden göra måluppföljningen svårare för verksamheten än tidigare versioner av programmet. Målen visar tydligt vilken riktning som är önskvärd men varken övergripande mål eller delmålen i sig, ger ett tydligt svar på vilket resultat som är godkänt eller något mätbart målvärde som är önskvärt. Om målen inte tydliggörs riskerar uppföljningen att handla om huruvida de aktiviteter/åtgärder som beslutats har genomförts, istället för vilket/vilka resultat som uppnåtts. Det är således av vikt att tydliggöra vad som ska uppnås för att rätt åtgärder ska kunna sättas in.

I LundaEko föreslås utbildningsnämnden ha samordningsansvar för delmål 1.4. I detta mål framgår att "I Lunds kommunkoncern ska samtliga val av livsmedel ha minsta möjliga negativa miljöpåverkan. Mängden matsvinn ska årligen minska". Utbildningsnämnden har ett viktigt uppdrag att arbeta med målet inom bl.a. restaurangutbildning och inom gymnasieskolan Vipans skolmatsal. Förvaltningen ska också på samtliga skolenheter arbeta med att minska elevernas tallrikssvinn. Utbildningsförvaltningens synpunkt är dock att utbildningsnämnden inte bör ha ett samordnande ansvar som det förslås i remissen, utan behålla ett delansvar som i tidigare upplaga av LundaEko. Utbildningsförvaltningens synpunkt är att den

2020-10-13

Diarienummer

UN 2020/0628

förvaltning som har mest rådighet över målet bör bära huvudansvaret.

För att nämnden ska kunna påvisa en måluppfyllnad i det nya förslaget på LundaEko krävs de medföljande indikatorerna. De är i remissens förslag inte i full utsträckning genomförbara i sin nuvarande form, samt föreslås att ej förankras politiskt. Om indikatorerna ska fungera som ett verktyg för uppföljning är utbildningsförvaltningens åsikt att dessa tydligare måste förankras hos det politiska organ som ansvarar för uppföljning, berörd förvaltningen samt anpassas efter verksamhetens förutsättningar och efter den information som idag finns tillgänglig. Att exempelvis ändra en fråga i enkätundersökningen LUNK (som idag föreslås i remissens bilaga med indikatorer) är inte självklar.

Enkätundersökningen LUNK är utbildningsförvaltningens eget verktyg för att följa upp utbildningsnämndens mål.

Enkätundersökningen måste i första hand innehålla de enkätfrågor som utbildningsförvaltningen behöver ställa till eleverna. Det finns önskemål från många olika håll inom och utom kommunen och förvaltningen måste göra en avvägning av dessa behov för att enkäten inte ska bli för lång och ogenomförbar.

Att indikatorerna utvecklas på tjänstepersonsnivå och får lov att ändras över tid gör måluppföljningen mer levande och flexibel vilket kan bidra till en mer verksamhetsanpassad utvärdering av nämndens insatser och utveckling. Det är dock oklart i förslaget på nya LundaEko samt i bilagan med indikatorer, om det är tjänstepersoner på förvaltningsnivå eller på kommunkontoret som kan och ska besluta om nya indikatorer. Inte heller med vilken frekvens som detta ska göras. Sammanfattningsvis anser utbildningsförvaltningen att förfarandet kring indikatorerna kopplat till LundaEko 2021-2030 bör förtydligas och förankras i verksamhet och i politik.

LundaEko och utbildningsuppdraget

Utbildningsnämnden ser fram emot att delta i det gemensamma målarbetet och genom åtgärder och aktiviteter bidra till en långsiktigt hållbart utveckling. LundaEko och utbildningsförvaltningens miljöpolicy kompletterar och tydliggör uppdraget kopplat till miljöperspektivet i läroplanen. I läroplanen för gymnasieskolan är miljöperspektivet ett av de övergripande perspektiven för utbildningen. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. Efter avslutad gymnasieskola är målet att samtliga elever har fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling samt förståelse för den egna livsstilens betydelse för miljön, hälsan och samhället. Med

2020-10-13

Diarienummer

UN 2020/0628

hänvisning till det framgångsrika arbete som idag bedrivs inom utbildningsnämndens verksamheter där Agenda 2030 tydligt utgör en målriktning, ser utbildningsförvaltningen mycket positivt på att nya LundaEko tydligare än tidigare kopplar Lunds miljömål till de globala målen för en hållbar utveckling. Utbildningsförvaltningen ställer sig dock frågande till varför globalt mål 4- en god utbildning för alla, har uteslutits ur programmet. Särskilt angeläget är att lyfta delmål 4.7 som rör lärande för hållbar utveckling. Forskning visar att utbildningens betydelse för en hållbar samhällsutveckling står klar. Vi behöver en skola som rustar framtidens vuxna för de stora utmaningar som vi står inför. Utbildningsförvaltningens synpunkt är att skolan inom sitt utbildningsuppdrag har en viktig roll i arbetet. LundaEko ska inte sätta mål för det pedagogiska uppdrag som styrs av läroplanen, men lyfta skolan som verksamhet och som en bärande och bidragande del av den samhällsutveckling som Lund vill uppnå. Utbildningsförvaltningens förslag är att LundaEko 2021-2030 ska innefatta ett mål om att alla skolor i Lunds kommun ska arbeta systematiskt med hållbar utveckling. Detta kan följas upp med indikatorer som följer exempelvis utmärkelser för LHU (Grön flagg och Skola för hållbar utveckling), aktiva hållbarhets- och miljögrupper på skolor, förestelärare med uppdrag inom hållbar utveckling, aktivt arbete med de globala målen eller genom antal aktiviteter kopplat till miljöområdet.

Synpunkter från Lunds barn och unga

I samband med revideringen av LundaEko II har utbildningsförvaltningen i samarbete med andra förvaltningar låtit Lunds barn och unga lämna sina synpunkter på det nya programmet. Det har skett genom en enkätundersökning som genererade 168 svar från barn och unga mellan 12-25 år. Sammanfattningsvis lyfter respondenterna att miljö och klimat är en mycket viktig fråga. Det framkommer dock att hållbarhet och de globala målen inte upplevs som tillräckligt närvarande i skolans undervisning och att eleverna inte får tillräcklig kunskap i hur de kan bidra till en mer hållbar samhällsutveckling. I enkäten lyfter respondenterna att de är positiva till det nya programmet och flertalet påpekar exempelvis fördelarna med att området "hållbar konsumtion" nu tar ett större grepp kring de breda hållbarhetsaspekterna och mäter flera värden inom exempelvis livsmedel än endast de ekologiska. Andra mål som framkom som extra viktiga är arbetet med att minska spridningen av mikroplast samt att skolorna gör det möjligt för eleverna att kunna sortera sitt avfall.

Sammantaget visar enkäten att miljö är en viktig fråga för eleverna och att de önskar att Lund som kommun och skolorna i sin undervisning, lämnar en större plats för dessa frågor. Utbildningsförvaltningens synpunkt är därför, likt tidigare

2020-10-13

Diarienummer

UN 2020/0628

redovisats, att skolornas roll kopplat till hållbar utveckling bör förtydligas i LundaEko 2021-2030.

Barnets bästa

Ärendet berör barn genom att LundaEko har som utgångspunkt att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Lunds barn och unga har genom en enkätundersökning getts möjlighet att tycka till om förslagen på nya miljömål i Lunds kommun. Resultatet av undersökningen har tagits i beaktan i denna tjänsteskrivelse.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget kommer sannolikt innebära ekonomiska konsekvenser för Lunds kommun men är svåra för utbildningsnämnden att överblicka.

Ekonomiska konsekvenser är beroende på vilka åtgärder som förvaltningen kommer att göra.

Stefan Norrestam
Utbildningsdirektör

Mia Reuterborg
Enhetschef utvecklingsenheten

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:

För kännedom:
Kommunstyrelsen